

მწვანე ალტერნატივის შენიშვნები და კომენტარები

შპს “G.MN.C.”-ის ჭიათურის მუნიციპალიტეტის
სოფ. თაბაგრების მიმდებარედ მანგანუმის მადნის გამამდიდრებელი საწარმოს
მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტის
საჯარო განხილვისათვის გამოქვეყნებული
გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის თაობაზე

20 მარტი, 2014 წ.

წარმოგიდგინებ შენიშვნებსა და კომენტარებს შპს “G.MN.C.”-ის ჭიათურის მუნიციპალიტეტის სოფ. თაბაგრების მიმდებარედ მანგანუმის მადნის გამამდიდრებელი საწარმოს მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის თაობაზე:

1. თავდაპირველად უნდა აღინიშნოს, რომ საზოგადოებრივი განხილვისათვის წარმოდგენილი გზმ დოკუმენტის უმეტესი ნაწილი წარმოადგენს შპს „ბაჩანა“-ს მანგანუმის მადნის გამამდიდრებელი საწარმოს გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის კოპირებულ ასლს. გზმ ანგარიშში მხოლოდ ადგილმდებარეობების სახელწოდებებია შეცვლილი. ასეთი თავებია 1, 2, 7, 10, 11 — სრულად გადმოწერილი, ასევე შემდეგი ქვეთავები: 3.2.1; 3.2.3; 3.2.5; 3.2.6; 3.3.3; 4; 4.4; 5.2.2; 5.2.4; 5.2.5; 5.3.1; 5.3.4; 5.3.5; 5.3.6; 5.3.7; 5.3.8; 5.3.11; 5.3.12; 5.3.14; 6.1;

საჯარო განხილვისთვის წარდგენილი გზმ ანგარიშის გაცნობის შემდეგ, ნათელია, რომ სამწუხაროდ, პროექტის ავტორებს არ გაუწევიათ მნიშვნელოვანი ძალისხმევა კონკრეტულ პროექტთან მიმართებაში აუცილებელი კვლევების ჩასატარებლად. გზმ ანგარიშში არსებული სიატუაცია მიმოხილულია ჭიათურის მუნიციპალიტეტის მასშტაბით; ხოლო, თუ რა ზეგავლენა ექნება პროექტის განხორციელებას ადგილობრივ ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე არ არის შეფასებული არ არის შეფასებული ზეგავლენის მნიშვნელობა, მასშტაბები და შესაბამისად არ არის დადგენილი ადეკვატური ზეგავლენის შემარბილებელი ღონისძიებები.

2. არ არის ნათელი, რა მიზანს ემსახურება პროექტი და რა კონკრეტულ სარგებელს მოუტანს მისი განხორციელება ქვეყანას, რეგიონს, პროექტის უშუალო სიახლოვეს მცხოვრებ მოსახლეობას (პროექტის სოციალურ-ეკონომიკური ზეგავლენა საერთოდ არ არის შეფასებული). ეს ინფორმაცია აუცილებელია იმისათვის, რომ საზოგადოებამ და გადაწყვეტილების მიმღებმა პირებმა უკეთ შეაფასონ, რამდენად ღირებულია საწარმოს მშენებლობა, იმ უარყოფითი შედეგების გათვალისწინებით, რომლებიც შესაძლოა მოჰყვეს პროექტს.

3. საზოგადოებრივი განხილვისათვის წარმოდგენილ გზმ ანგარიშის მე-4 თავში „ალტერნატივების ანალიზი“, განხილულია არაქმედების, საწარმოს განთავსების და ტექნოლოგიური ალტერნატივები. თუმცა, ჩამოთვლილი ალტერნატივები ნათლად არაა წარმოდგენილი. მიუხედავად იმისა, რომ განხილულია ადგილმდებარეობის ალტერნატივები, დოკუმენტში არაა განხილული თითოეულის შემთხვევაში რა

ზეგავლენა იქნება გარემოზე, აქედან გამომდინარე, ბუნდოვანია რატომ მიენიჭა მესამე ალტერნატივას პრივილეგია.

გზმ კანონმდებლობის მიხედვით, ანგარიშში წარმოდგენილი ქვეთავი, „ალტერნატივები“ ასევე უნდა მოიცავდეს ტექნოლოგიურ ალტერნატივებს, მიუხედავად იმისა, რომ დოკუმენტში მსგავსი სათაურის ქვეთავი მოცემულია, იგი ნამდვილად არ ასახავს ინფორმაციას ტექნოლოგიური ალტერნატივების შესახებ. მოცემულ ქვეთავში სრულიად სხვა საკითხებია განხილული.

4. იმ ფაქტს, რომ კვლევები გზმ ანგარიშში ფორმალურადაა მოცემული, არაერთი მაგალითი ადასტურებს. ქვეთავი 5.3.4 ბუნებრივი რადიაციული ფონი სულ რაღაც ორი წინადადებითაა წარმოდგენილი და ნათქვამია, რომ „*რეგიონისათვის დამახასიათებელი ბუნებრივი რადიაციული ფონი შეადგენს 8-15 მკრ/სთ და უკანასკნელ წლებში გამოირჩევა სტაბილურობით. საკვლევ ტერიტორიის ეკოლოგიური აუდიტის დროს უკონტროლო რადიოაქტიური წყაროები და რადიოაქტიური დაბინძურება არ გამოვლენილა*“. დოკუმენტში არა არის არანაირი სხვა სახის ინფორმაცია მოცემულ საკითხთან დაკავშირებით, რის საფუძველზე დაყრდნობითაა წარმოდგენილი მოცემული დასკვნა? და ა. შ

იგივე შეიძლება ითქვას, 5.3.9 ქვეთავთან დაკავშირებით „სეისმური პირობები“. აღნიშნული საკითხიც ორი წინადადებით შემოიფარგლება და ნათქვამია, რომ „*საწარმოს მშენებლობისათვის შერჩეული ტერიტორია მდებარეობს 8 ბალიან სეისმურ ზონაში...*“. ამასთან, გზმ ანგარიშში არაფერია ნათქვამი რამდენი ბალი იქნა მიღებული საპროექტო გადაწყვეტად და რა გავლენას მოახდენს, განმახორციელებლის მიერ მიღებული სეისმურობა საპროექტო გადაწყვეტაზე.

ესოდენ მნიშვნელოვანი საკითხების შესახებ ინფორმაციის ამ სახით წარმოდგენა ნაკლებად სასარგებლოა დოკუმენტის ადგილობრივ მოსახლეობასთან კომუნიკაციისა და კონსულტაციისათვის, რომ აღარაფერი ვთქვათ საქმიანობაზე ნებართვის გაცემისათვის გადაწყვეტილების მიღებაზე.

5. 5.3.13 ქვეთავი „ბიომრავალფეროვნება“ გზმ ანგარიშის ერთ-ერთ უსუსტეს ნაწილს წარმოადგენს, ის სულ რაღაც ნახევარ გვერდს მოიცავს. გზმ ანგარიშში ჩამოთვლილი ფლორისა და ფაუნის სახეობები მოცემულია ლათინური სახელწოდებების გარეშე. დოკუმენტში საერთოდ არაა მოცემული წითელი ნუსხისა და ენდემური სახეობები.

იმის გათვალისწინებით, რომ საწარმოო დანიშნულებისათვის ტექნიკური წყლის აღება მოხდება მდ. თაბაგრის ღელედან. დოკუმენტში განხილული უნდა იყოს ამ მდინარეში გავრცელებული იხტიოფაუნა, მასზე შესაძლო ზემოქმედება და შემარბილებელი ღონისძიებები; გზმ ანგარიში კი მოცემული საკითხიც ასევე, ზერელედ და არასრულფასოვნადაა მომზადებული. უბრალოდ ნათქვამია, რომ გავრცელებულია „*მდინარეებში: წვერა, ქაშაპი, ღორჯო, მდინარეთა ზემო ნაწილებში - კალმახი*“. ასევე არაა დაზუსტებული რომელ მდინარეებზე საუბრობს გზმ ავტორი. თაბაგრის ღელესთან დაკავშირებით კი გზმ ავტორი აღნიშნავს, რომ „*მდ. თაბაგრის ღელე მცირე დებიტანია და შესაბამისად სხვადასხვა სახეობის თევზებისათვის მნიშვნელოვან საარსებო გარემოს არ წარმოადგენს*“. თუმცა, რაზე დაყრდნობითაა აღნიშნული დასკვნა მოცემული, ასევე არ არის განხილული გზმ დოკუმენტში.

6. გზმ ანგარიშის 6.3.3 ქვეთავში კუმულაციური ზემოქმედება, ნათქვამია, რომ „*გამომდინარე იქიდან, რომ „G.MN.C.“ - ს მანგანუმის გამამდიდრებელის საწარმოს ტერიტორიის მომიჯნავედ მსგავსი პროფილის საწარმოები განთავსებული არ არის, კუმულაციური ზემოქმედება ნაკლებადაა მოსალოდნელია*“. იმის

გათვალისწინებით, რომ რეგიონში სხვა მსგავსი ტიპის საწარმოები განთავსებულია და ასევე დაგეგმილია კიდევ ერთი მინი გამამდიდრებელი საწარმოს მშენებლობა, მიგვაჩნია, რომ ეს საკითხი აუცილებლად უნდა იყოს გზმ ანგარიშში წარმოდგენილი.

8. რაც შეეხება დასაქმებას და მასთან დაკავშირებულ ზემოქმედებას, აღნიშნულ საკითხს ვხვდებით 3.2.2 და 4.1 ქვეთავებში. დოკუმენტის 4.1 ქვეთავში, პროექტის განხორციელების შემთხვევაში, დასახელებულ პოზიტიურ შედეგებს შორის დასახელებულია: „*დროებითი და მუდმივი სამუშაო ადგილების შექმნა და ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმება*“. ასევე მე-12-ე გვერდზე, აღნიშნულია, რომ „*მშენებლობის ეტაპზე დასაქმებულთა რაოდენობა მიახლოებით 40-50 კაცი იქნება*“. ეს ინფორმაცია მეტად ზედაპირულია და არ ხდის ნათელს, იღებს, თუ არა კომპანია ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმების ვალდებულებას და თუ იღებს, რამდენი იქნება ადგილობრივთა წილი დასაქმებულთა შორის.

9. 5.2.5 ქვეთავი „კულტურული მემკვიდრეობა“ ასევე მეტად ზედაპირულადაა წარმოდგენილი გზმ ანგარიშში. დოკუმენტში საერთოდ არა არის განხილული ბონდის მღვიმე, რომელიც ასევე თაბაგრის ღელის მარჯვენა ნაპირზე მდებარეობს.

10. ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული საკითხები აგრეთვე მეტად არასრულყოფილადაა წარმოდგენილი. დოკუმენტში მითითებულია მხოლოდ მყარი ნარჩენების განთავსების ადგილები. სახიფათო ნარჩენებთან დაკავშირებით აღნიშნულია, რომ გადაეცემათ შესაბამის პასუხისმგებელ პირებს. ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებულ საკითხებს გზმ ანგარიშის სხვადასხვა ნაწილში ვხვდებით. გვ 16 მოცემულია, რომ „საყოფაცხოვრებო ნარჩენები გატანილი იქნება დასუფთავების მუნიციპალური სამსახურის მიერ, სათანადო ხელშეკრულების საფუძველზე“. თუმცა, ვინ არის პასუხისმგებელი პირი, სად და როგორ მოხდება ამ სახის ნარჩენების საბოლოო განთავსება - გაუგებარია. აღნიშნული საკითხი, ასევე მე-10-ე ქვეთავშიც არ არის სრულყოფილად მოცემული.

ანგარიშის თანახმად, მოხდება შუალედური პროდუქტის, კულებისა და შლამის გამოყენება მანგანუმის მადნის გამონამუშევარი კარიერების რეკულტივაციისათვის. ანგარიშის ზოგიერთ ნაწილში მითითებულია, შლამის განთავსება მოწხდება ე.წ. „ღურღუმელა“-ს შლამსაცავის ტერიტორიაზე (გვ. 91). პირველ რიგში, ანგარიშიდან გაუგებარია, რა სამართლებრივი საფუძველები გააჩნია კომპანიას სოფ. მღვიმევის, სოფ. რგანის და სოფ. ზედა რგანის მიმდებარე ტერიტორიებზე არსებული კარიერებიდან წიაღით სარგებლობისა და შემდგომში წარმოების ნარჩენების კარიერზე განთავსებისათვის. გარდა ამისა, გაუგებარია საბოლოოდ სად ხდება შლამის განთავსება, რომ აღარაფერი ვთქვათ იმ ფაქტზე, რომ არცერთ შემთხვევაში არ არის განხილული ზემოქმედება გარემოზე.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, აუცილებლად მიგვაჩნია, რომ გადაიხედოს საწარმოო ნარჩენების საბოლოო განთავსების ადგილები, პირობები და გამოვლინდეს გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით უფრო მისაღები ვარიანტები. საჭიროა ნარჩენების მართვის გეგმის მომზადება და დეტალური გაწერა.

გამომდინარე იქედან, რომ ქვეთავების მცირე რაოდენობა რომელიც უშუალოდ ამ პროექტისათვისაა (სხვადასხვა გზმ დოკუმენტებიდან გადმოწერის გარეშე) მომზადებული მეტად ზედაპირულია, მიგვაჩნია, რომ ამ გზმ ანგარიშის წარმოდგენილი სახით გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის მისაღებად წარდგენა, ყოვლად დაუშვებელია.